

Klauzurní práce č. 1 (93) konaná dne 16. dubna 2010

Po pracovní době

Karel, Lukáš a Marek pracovali v jednom podniku. Věděli, že pravidelně je den před výplatou mezd převezena hotovost z banky do podnikového trezoru. Spočítali si, že v podniku pracuje 150 zaměstnanců. Tento počet vynásobili jejich průměrnou mzdou, a tak dospěli k částce 3.750.000 Kč. Na myšlenku, že by tuto částku mohli získat, je přivedl Matěj. Ten jim poradil, že by se k penězům mohli dostat buď tak, že vniknou do místnosti s trezorem vzduchovou ventilační šachtou, anebo tak, že přepadnou hlídače, který má k místnosti i k trezoru klíče. Obě alternativy jim detailně popsal a rozdělil mezi ně úkoly, sám se na provedení plánu nechtěl přímo podílet.

Pod vlivem Matěje si tedy obstarali schéma vzduchové ventilace a potřebné nářadí, aby se mohli dostat do šachty a aby mohli trezor otevřít. Nápad přepadnout hlídače však zavrhl. Domluvili se, že před příští výplatou akci provedou. Marek dva dny před provedením akce dostal strach a šel sebe i ostatní udat na policii, která okamžitě všechny zúčastněné zadržela.

Otázky

1. Jak právně posoudíte jednání Matěje ? Odůvodněte.
2. Jak právně posoudíte jednání Lukáše ? Odůvodněte.
3. Změnilo by se něco na právní kvalifikace jednání Lukáše, kdyby předpokládali, že je v trezoru nejméně 5.000.000 Kč ? Odůvodněte.
4. Modifikujme skutkový děj takto: Marek čin neoznámil a zúčastnil se akce spolu s Lukášem a Karlem. Všichni tři předpokládali, stejně jako v otázce č. 3, že je v trezoru nejméně 5.000.000 Kč a všichni tři skutečně vnikli vzduchovou ventilací do pokladny podniku a trezor otevřeli ? Přitom si však neuvědomili, že větší část

mezd je zasílána zaměstnancům bezhotovostní formou. Proto se v trezoru nacházelo pouze 400.000 Kč, o které se následně podělili. Jak právně posoudíte jednání Lukáše ? Odůvodněte.

5. Karel, který byl vzat do vazby, si od okamžiku zahájení trestního stíhání zvolil obhájce. Obhájce se však třikrát po sobě, ač včas a řádně vyrozuměn, bez omluvy nedostavil k hlavnímu líčení. Soud proto bez dalšího rozhodl, že ho zproští povinnosti obhajování podle § 40a odst. 1 tr. řádu. Co lze soudu v jeho postupu vytknout ? Může obhájce vlastním jménem podat proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek ? Odůvodněte.
6. Karel a Lukáš byli bratři. V průběhu přípravného řízení se jejich výpovědi značně lišily a jeden na druhého shazovali vinu. Jejich spor se tak vyostřil, že se porvali. Ve rvačce Karel kousl Lukáše do nohy, a to tak nešťastně, že zasáhl nerv a zranění Lukáše na 3 týdny paralyzovalo na lůžko. Lukáš naopak praštil Karla do hlavy takovou silou, že Karel utrpěl otřes mozku s následnou týdenní hospitalizací v nemocnici, kde byl na pozorování. Je k trestnímu stíhání obou bratrů zapotřebí souhlasu poškozeného nebo s odkazem na § 44 odst. 1 tr. řádu nikoliv? Odůvodněte.
7. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal státní zástupce odvolání výlučně v neprospěch obviněného Matěje s odůvodněním, že uložený trest je nepřiměřeně mírný. Odvolací soud však byl zcela opačného názoru, tj. že trest je nepřiměřeně přísný. Jak by měl soud o odvolání státního zástupce rozhodnout? Odůvodněte.

Poznámka:

1. U všech závěrů obsažených v odpovědích týkajících se subsumpcí případu pod zákonné ustanovení musí být ustanovení přesně citováno (nejen jeho název, ale i číslo paragrafu, odstavce, písmeno, alinea).
2. Při subsumpci musí být provedena konfrontace požadavků obsažených v zákonném ustanovení se skutkovým zjištěním (podobně jako to činí soud ve výroku rozsudku).
3. Závěry obsažené v odpovědích musí být náležitě odůvodněny (např. třeba uvést, proč třeba určité jednání posuzovat jako účastenství ve formě návodu a nikoli jako spolupachatelství).

Řešení:

Ad 1) Matěj se dopustil přípravy zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 20 odst. 1, § 173 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) TZ.

Zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) TZ se dopustí, kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůzky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci a čin spáchá jako člen organizované skupiny a takovým činem způsobí značnou škodu.

Přípravou (§ 20 odst. 1 TZ) k trestnému činu je jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu (§ 14 odst. 3 TZ), zejména v jeho organizování, opatrování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, srocení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu, jestliže trestnost přípravy trestní zákon u příslušného trestného činu výslovně stanoví a pokud nedošlo k pokusu ani dokonání zvlášť závažného zločinu.

Organizovanou skupinou se rozumí sdružení více osob, v kterém je provedena určitá dělba úkolů mezi jednotlivé členy sdružení a jehož činnost se v důsledku toho vyznačuje plánovitostí a koordinovaností, což zvyšuje pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu, a tím i jeho škodlivost a závažnost (srov. přiměřeně č. 53/1976-II. a č. 45/1986 Sb. rozh. tr.). Organizovaná skupina nemusí mít trvalejší charakter a tímto způsobem lze spáchat i jen ojedinělý, jednorázový trestný čin. Soudní praxe dále vyžaduje, aby šlo o sdružení nejméně tří trestně odpovědných osob (srov. č. 45/1986 Sb. rozh. tr.).

Značnou škodou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 500.000,- Kč (§ 138 TZ).

Matěj zosnoval alternativně zločin krádeže vloupáním [§ 205 odst. 1 písm. a), b), odst. 4 písm. a), c) TZ] nebo zvlášť závažný zločin loupeže [§ 173 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) TZ]. Loupež podle § 173 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) TZ je zvlášť závažným zločinem, neboť horní hranice trestní sazby činí 12 let, tedy nejméně 10 let, jak požaduje § 14 odst. 3 TZ. Trestnost přípravy u tohoto trestného činu je stanovena v § 173 odst. 5 TZ. Krádež podle § 205 odst. 1 písm. a), b), odst. 4 písm. a), c) TZ není zvlášť závažným zločinem. Ostatní (Karel, Lukáš a Marek) se rozhodli pro krádež, o kterou se však ani nepokusili, neboť byli včas zadrženi. U Matěje se tak jednalo pouze o přípravu k zvlášť závažnému zločinu v podobě organizování loupeže, jakožto závažnějšího činu, k němuž organizátorství alternativně směřovalo.

Matěj tím, že přesně popsal a rozdělil úkoly, jak Karel, Lukáš a Marek mají zneškodnit hlídače, zmocnit se klíčů od místnosti s trezorem a trezoru samotného, kterýžto měli otevřít a z něj vzít peněžní hotovost ve výši nejméně 3.750.000,- Kč, přičemž všichni tři byli zadrženi dříve, než mohli plán uskutečnit, t e d y

zosnoval, aby tři trestně odpovědné osoby užily násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci jako členové organizované skupiny a takovým činem způsobili značnou škodu, přičemž k pokusu ani dokonání činu nedošlo,

se dopustil přípravy zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 20 odst. 1, § 173 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) TZ.

Ad 2) Lukáš se nedopustil žádného trestného činu ani přestupku.

Karel, Lukáš a Marek plánovali společným jednáním, že se skrz vzduchovou ventilaci dostanou do místnosti s trezorem, v němž se mělo nacházet 3.750.000,- Kč, kterých se chtěli

zmocnit. Jejich jednání bylo jednáním, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zločinu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b), odst. 4 písm. a), c) TZ. Nejde však o zvlášť závažný zločin (§ 14 odst. 3), neboť horní hranice trestní sazby nečiní nejméně 10 let, nýbrž 8 let. Příprava k tomuto činu tedy není trestná (§ 20 odst. 1 TZ a contrario). Jejich jednání nepřekročilo stádium beztrestné přípravy, neboť byli zadrženi dva dny před plánovaným činem. Jejich jednání nelze posoudit ani jako přestupek, neboť přestupkem proti majetku podle § 50 odst. 1 písm. a) přestupkového zákona je jen dokonáný čin nebo jeho pokus.

Ad 3) Ano. Lukáš by stejně jako Karel odpovídal jako spolupachatel (§ 23 TZ) za přípravu zvlášť závažného zločinu krádeže podle § 20 odst. 1, § 205 odst. 1 písm. b), odst. 4 písm. a), odst. 5 písm. a) TZ.

Zvlášť závažného zločinu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b), odst. 4 písm. a), odst. 5 písm. a) TZ se dopustí, kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní a čin spáchá vloupáním, jako člen organizované skupiny, způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

Vloupáním se rozumí též vniknutí do uzavřeného prostoru nedovoleným překonáním uzamčení (§ 121 TZ).

Škodou velkého rozsahu je škoda nejméně 5.000.000,- Kč (§ 138 TZ).

O **spolupachatelství** se jedná, jestliže byl trestný čin spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob (§ 23 TZ).

Ke znakům **přípravy** k trestnému činu a k organizované skupině srov. odpověď Ad 1). Tentokrát však jednání Lukáše, Karla a Marka směřovalo k naplnění znaků odstavce 5, čímž by spáchali zvlášť závažný zločin a příprava je trestná (§ 205 odst. 6 TZ). U Marka zanikla trestnost přípravy podle § 20 odst. 3 písm. b) TZ.

Lukáš tím, že spolu s Karlem a Markem obstarali plány vzduchové ventilace a opatřili si potřebné nářadí k tomu, aby skrz vzduchovou ventilaci vnikli do místnosti s trezorem, trezor pomocí nástrojů otevřeli, aby si z něj mohli vzít peněžní hotovost ve výši nejméně 5.000.000,- Kč, přičemž byli zadrženi dříve, než mohli plán uskutečnit, t e d y úmyslným společným jednáním, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro přisvojení si cizí věci tím, že se jí zmocní a čin spáchají vloupáním jako členové organizované skupiny a činem způsobí škodu velkého rozsahu, přičemž k pokusu ani dokonání činu nedošlo, se dopustil ve formě spolupachatelství (§ 23) přípravy zvlášť závažného zločinu krádeže podle § 20 odst. 1, § 205 odst. 1 písm. b), odst. 4 písm. a), odst. 5 písm. a) TZ.

Ad 4) Ano. Lukáš by stejně jako Karel a Marek odpovídal jako spolupachatel (§ 23 TZ) za pokus zvlášť závažného zločinu krádeže podle § 21 odst. 1, § 205 odst. 1 písm. b), odst. 4 písm. a), odst. 5 písm. a) TZ.

Zvlášť závažného zločinu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b), odst. 4 písm. a), odst. 5 písm. a) TZ se dopustí, kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, čin spáchá vloupáním jako člen organizované skupiny, způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

Ke znakům **organizovaná skupina, vloupání** srov. odpověď Ad 1), ke znakům **škoda velkého rozsahu, spolupachatelství** srov. odpověď Ad 3) shora.

Pokus (§ 21 odst. 1 TZ) je charakterizován jako jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo.

Podle § 18 odst. 3 TZ kdo při spáchání činu mylně předpokládá skutkové okolnosti, které by naplňovaly znaky přísnějšího úmyslného trestného činu, bude potrestán za pokus tohoto přísnějšího trestného činu.

Jednání Lukáše, Karla a Marka sice naplnilo znaky základní skutkové podstaty přečinu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b) TZ, jakož i kvalifikované skutkové podstaty zločinu podle odst. 3 a odst. 4 písm. a), bezprostředně však směřovalo k naplnění zvláště závažného zločinu podle odstavce 5 písm. a), tj. ke škodě velkého rozsahu, kterou nezpůsobili, jak zamýšleli, neboť v trezoru bylo méně peněz, než předpokládali. Jejich jednání proto posoudíme jako pokus tohoto kvalifikovaného trestného činu (zvláště závažného zločinu).

ad 5) Soud měl jednak umožnit obhájci i obviněnému, aby se k věci vyjádřili před rozhodnutím, jednak měl rozhodnout podle § 37a odst. 1 písm. b) TŘ, nikoliv podle § 40a odst. 1 TŘ.

Ano, neboť jde o osobu, které se usnesení přímo dotýká (§ 37a odst. 4, § 142 odst. 1 TŘ).

Opakované nedostavení se zvoleného obhájce k hlavnímu líčení, kde je účast nezbytná [§ 202 odst. 4, § 36 odst. 1 písm. a) TŘ], je důvodem pro vyloučení advokáta z obhajování podle § 37a odst. 1 písm. b) TŘ.

Podle výslovného ustanovení § 37a odst. 3 TŘ je nutné před rozhodnutím o vyloučení obhájce z obhajování umožnit obhájci i obviněnému, aby se k věci vyjádřili. Soud tak neučinil (viz slova „bez dalšího rozhodl“). Soud také nesprávně odkázal na § 40a TŘ, který se týká obhájce ustanoveného.

Stížnost proti rozhodnutí je podle § 37a odst. 4 TŘ přípustná (obdobně i proti rozhodnutí podle § 40a odst. 1 TŘ). Trestní řád však u tohoto ustanovení neupravuje specificky okruh osob oprávněných podat stížnost. Aplikuje se tudíž obecné ustanovení § 142 odst. 1 TŘ, podle něhož je oprávněnou osobou osoba, které se usnesení přímo dotýká. Usnesení o vyloučení obhájce z obhajování se přímo dotýká i obhájce, proto je na něj v tomto případě třeba nahlížet jako na procesní subjekt, kterému přísluší právo podat stížnost vlastním jménem.

Nad rámec správné odpovědi je možné dodat, že po vyloučení obhájce měl soud postupovat podle § 38 TŘ, tj. určit obviněnému lhůtu pro zvolení obhájce. Pokud v této lhůtě nebude obhájce zvolen, bude mu soudem neprodleně ustanoven.

ad 6) K trestnímu stíhání každého z bratrů bude zapotřebí souhlas poškozeného, tj. druhého bratra (§ 163 odst. 1 TŘ).

Každý z bratrů se dopustil přečinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 TZ, což je trestný čin uvedený v § 163 TŘ, tedy k trestnímu stíhání obviněného je třeba souhlasu osoby poškozené, pokud jde o sourozence. Takovémuto výkladu ustanovení § 163 TŘ nebrání ani § 44 odst. 1 TŘ, podle něhož oprávnění poškozeného nemůže vykonávat ten, kdo je v trestním stíhání jako spoluobviněný. Takový obviněný nemůže uplatňovat ta práva, která jsou specifická právě pro poškozené, např. nemůže navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku

uložil obžalovanému povinnost nahradit škodu způsobenou trestným činem (§ 43 odst. 3 TŘ), nemůže navrhnout zajištění nároku poškozeného (§ 47 odst. 1 TŘ), ani se nemůže dát zastupovat zmocněncem (§ 50 odst. 1 TŘ), popř. požadovat náhradu nákladů potřebných k účelům uplatnění nároku na náhradu škody v trestním řízení (§ 154 TŘ) apod. Možnost dát v případech uvedených v § 163 TŘ souhlas s trestním stíháním je však širším právem, které dává zákon poškozenému v zájmu ochrany jeho rodinných vztahů. Tato ochrana nemůže být odepřena pachateli - případně obviněnému, který je též subjektem těchto vztahů. Ustanovení § 163 TŘ se tedy vztahuje i na pachatele, resp. spoluobviněného v trestním řízení, přičemž podle § 2 odst. 13 TŘ všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny mu umožnit uplatnění těchto jeho práv. Pokud nebyla naplněna některá z výjimek § 163a odst. 1 TŘ, nezná trestní řád výjimku z ustanovení § 163 odst. 1 TŘ a souhlas poškozeného musí být dán v každém případě bez ohledu na jeho případné současné postavení spoluobviněného ve společném trestním řízení (Srov. č. 34/1992 Sb. rozh. tr.). Bude tedy nutný souhlas Karla k trestnímu stíhání Lukáše a souhlas Lukáše k trestnímu stíhání Karla.

ad 7) Odvolací soud by měl podle § 258 odst. 1 písm. e) TŘ rozsudek ve výroku o trestu zrušit a především sám ve zrušené části znovu rozhodnout rozsudkem, kterým uloží trest mírnější (§ 259 odst. 3 TŘ a § 259 odst. 4 TŘ a contrario).

Nezamítne-li nebo neodmítne-li odvolací soud odvolání podle § 253 TŘ, přezkoumá zákonnost a odůvodněnost jen těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad (§ 254 odst. 1 TŘ). Státní zástupce napadl výrok o trestu. Vymezil tedy rozsah přezkumu a uvedl i vady výroku (nepřiměřeně mírný trest). Jelikož nebyl napaden výrok o vině, nebude jej odvolací soud v zásadě samostatně přezkoumávat. Soud se proto bude zabývat pouze výrokem o trestu, a to z hlediska vytýkané vady.

Jestliže odvolací soud dospěje k závěru, že výrok o trestu je nesprávný, může jej změnit, a to i když jinak, než měl na mysli státní zástupce. Jinými slovy, podal-li státní zástupce odvolání pouze v neprospěch obžalovaného, nebrání to odvolacímu soudu, aby rozhodl ve prospěch obžalovaného. Takové změně totiž nebrání žádné ustanovení trestního řádu, na rozdíl od některých případů, které by byly v neprospěch obviněného (srov. § 259 odst. 4 nebo 5 TŘ). Jestliže má odvolací soud pro rozhodnutí dostatečný podklad, nic mu rovněž nebrání, aby ve věci rozhodl sám.